

Socialdemokratisk taktik

Den norska valordningen har sedan flera år varit ett tvisteämne mellan regeringspartiet och oppositionen. Före 1949 års val genomförde regeringen under stark kritik ett nytt valsystem, som bland annat förbjöd karteller och som i det hela klart gynnade det största partiet, alltså de regerande socialdemokraterna; vid valet fick också regeringen åtskiljga mandat utöver det antal som den socialdemokratiska röstsumman betingade (85 mandat av 150 i stället för 69). Nu är frågan om en reform åter före i stortinget. Regeringen har gått med på vissa jämkningar i valordningen, men även enligt de nya reglerna skulle det största partiet i hög grad favoriseras; "förslaget", skriver Arbeiderbladet, "innebär stora eftergifter åt oppositionspartierna, men inte så stora att alla borgerliga partier kan slå samman sina röster och begära en representation i stortinget som svarar mot detta samlade röstetal". Oppositionen åter kräver ett system med tilläggsmandat, som visserligen begränsar de mycket små partiernas möjligheter, men i stort sett medför proportionell rättvisa. Vidare har oppositionspartierna föreslagit en konsultativ folkomröstning rörande valsättet. Detta förslag inrymmer två alternativ; enligt det ena skulle själva principen om proportionell rättvisa underställas valmännen, enligt det

andra skulle de olika konkreta förslagen framläggas för folket. Den socialdemokratiska majoriteten i stortingets utrikes- och konstitutionsutskott har emellertid avstyrkt förslaget om folkomröstning med motivering att en folkomröstning icke skulle ge en väsentligt annan bild av opinionen än den som framkommer i stortinget och att de spörsmål det gäller är alltför komplicerade för att underställas väljarna. Reellt innebär detta att regeringen fruktar resultatet av en folkomröstning och är besluten att bevara ett system som ger det härskande partiet ett antal gratismandat och därmed tryggar dess fortsatta välde.

Det är uppenbart att de socialdemokratiska partierna i Sverige och Norge under de senaste åren följt ungefär samma politik i val- och folkomröstningsfrågor, och sannolikt har en viss inbördes påverkan ägt rum. En tendens är att genom valreformer skaffa sig flera mandat än röstsiffrorna betingar, en annan är att avvärja direkta opinionsyttringar från väljarnas sida vilka skulle kunna visa sig farliga för dessa taktiska manipulationer. Det är högst olustigt att de nordiska socialdemokratiska partierna, vilkas principiella anslutning till demokratin inte kan betvivlas, genom dylika småaktiga knep söker bevara sin maktställning.